

дасть свій ефект, який можливо і не буде значним з точки зору негайного збільшення доходів держави, однак, сприятиме розвитку головного чиннику суспільного виробництва – робочої сили, яка володіє великим обсягом знань, навичок та здібностей, необхідних для використання в процесі суспільного виробництва в умовах постіндустріального інформаційного суспільства, які вона може застосовувати для прискорення темпів розвитку науково-технічного прогресу. Тобто саме висококваліфікованої робочої сили.

Література

1. **Drucker P. F.** Post-Capitalist Society. – New York: Harper Business, 1993.
2. **Статистичний** щорічник України за 1998 рік/ Держкомстат України. – К.: Техніка, 1999. – 576 с.
3. **Гришнова О.А.** Людський капітал України: сучасний стан та динаміка змін.// Проблеми формування ринкової економіки: Між від. наук. зб. Спец. вип. Управління людськими ресурсами: проблеми теорії та практики. – К.: КНЕУ, 2001. – 628 с.

УДК 330.34 *О.Н. Гутей; доц. Л.В. Рібун, канд. екон. наук – УкрДЛТУ*

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Розглядаються економічні і організаційні причини "тінізації національної економіки". Автори пропонують ряд заходів, які повинні сприяти легалізації тіншового сектора економіки, зменшенню кількості економічних правопорушень, що сприятимуть підвищенню ефективності національної економіки і довіри громадян до всіх гілок влади.

Ключові слова: тіншова економіка, підприємництво, економічні правопорушення.

O.N. Gutei; Doc. L.V. Ribyn – USUFWT

Economic-legal measures in overcoming black economy

Economic and organization reasons of "shadowing of national economy" are considered in the article. The authors propose a number of legislative enactments which should promote the legalization of shadow sector of economy, diminution of the amount of economic infringements of the law that will promote the increase of the effectiveness of national economy and the confidence of the citizens to all branches of power

Keywords: Shade economics, economic infringements of the law

Ситуація, що склалася в економіці України, є наслідком тих руйнівних процесів у виробництві, фінансовій, банківській трудовій сферах, які відбувалися протягом останнього десятиріччя і сприяли розвитку і поширенню явища "тіньової" економіки, що зводить нанівець всі спроби і зусилля законодавчої і виконавчої влади вивести країну з кризи. Подолання "тінізації" економіки було і залишається однією з найгостріших проблем сучасного соціально-економічного життя країни, без вирішення якої економічна політика як у короткотерміновому, так і у довгостроковому плані приречена на неефективність, а то й повний провал.

Подолання "тінізації" економіки необхідно розуміти не як її знищення взагалі, а як поступовий процес декриміналізації шляхом створення правової основи і відповідних умов для обмеження її поширення та подальшої легалізації, адже світова практика доводить, що тільки адміністративними та пропагандистськими методами цієї проблеми не вирішити. Тому необхідний виражений і науково-обґрунтований підхід до визначення шляхів вирішення цієї проблеми та створення відповідних правових засад. Чим швидше держава буде спроможна занурити власну економіку, що реформується, та всі суб'єкти ринкових відносин у нове, достатньо розвинуте і ретельно опрацьоване нормативно-юридичне середовище, тим більше з'явиться можливостей для встановлення контролю над "тіньовими" процесами та подолання небезпечних наслідків "тінізації" економіки. Яким же чином можна впливати на процес подолання "тіньової" економіки і яких законів не вистачає, щоб шляхом створення необхідного правового тиску вирішити цю проблему? Насамперед необхідно розробити і впровадити закони з прямим економічним ефектом, що повинні спрямовуватись на активну ліквідацію найбільш поширених злочинів, які в Україні домінують, а саме: використання державної власності (капіталу, фінансів, природних ресурсів, бюджетних ресурсів) з метою особистого та групового збагачення; фінансове шахрайство; нечесний бізнес; псевдопідприємництво; псевдобанкрутство тощо. На шляху вдосконалення законодавчої стратегії подолання "тінізації" економіки особливу увагу необхідно приділити питанням оперативної розробки і затвердження законодавчих актів, спрямованих на попередження тіншових і кримінальних проявів та на адекватне покарання суб'єктів економічної діяльності відповідно до рівня соціально-економічної безпеки їх діяльності.

Проте, діалектика засвідчує також, що не варто надмірно переоцінювати силові, карні та заборонні заходи, які має здійснювати держава в напрямі локалізації тіншової економічної діяльності. Треба врахувати, що в багатьох випадках ця діяльність є об'єктивною захисною реакцією суб'єктів ринку на неможливість свого існування в рамках офіційної економічної та не вираженої правової регламентації. Так, наприклад, посилення репресивних переслідувань резидентів України за тіншову економічну діяльність, що не є посправжньому суспільно-небезпечною, спричиняє появу якісно нових, складних та більш досконалих схем "тінізації", а також активізації процесів еміграції капіталу та висококваліфікованих фахівців. Ця тенденція є особливо небезпечною, оскільки вона зменшує і без того досить обмежений економічний потенціал держави. Тому необхідна чітко окреслена і виважена політика щодо визначення суті і змісту економічних правопорушень та прийняття відповідних юридичних актів, спрямованих на їх обмеження та знешкодження. Від того, чи будуть спроможні структури відрізнити та раціонально диференціювати "тіньові" правопорушення за рівнем їхньої об'єктивної соціальної безпеки та економічної шкоди, і відповідно застосувати до них диференційовані санкції, буде передусім, залежати створення необхідних умов для подальшої легалізації тимчасових учасників "тіньового" підприємництва. Тобто йдеться про ті суб'єкти тіншової економіки, діяльність яких не нанесла знач-

них збитків суспільству, на відміну від дійсно небезпечних кримінальних і насильницьких елементів організованої злочинності. Від цього залежатиме не тільки успіх боротьби зі злочинністю, але й істотно підвищаться потенційні можливості прискорення економічного, соціального і духовного відродження України.

З метою легалізації економіки України, тобто переходу її в легальну, офіційну економіку, необхідно реалізувати комплекс конкретних заходів. По-перше, необхідно провести економіко-правову інвентаризацію з подальшою відповідною декриміналізацією більшості з існуючих проявів так званих "тіньових" правопорушень залежно від оціночного визначення їхньої соціально-економічної небезпеки. Необхідно зазначити, що основним напрямом тут повинен стати такий підхід, за яким переслідування, покарання і утримання вартісно-майнової компенсації може бути застосоване до тих конкретних підприємств, які своїми шахрайськими протиправними діями завдали реальних збитків своїм партнерам, клієнтам.

По-друге, потрібно усунути існуючі дискримінаційні елементи, що на цей час мають місце в чинному законодавстві, та підвищити ефективність захисту прав власності й інтересів підприємців з боку законодавчої, виконавчої, судової влади. Тут необхідно відзначити, що процес удосконалення кримінального законодавства сьогодні значно відстає від розвитку приватних форм власності та підприємництва. Вбачається, що широкий доступ суб'єктів приватної підприємницької діяльності до надзвичайно потужних і ще не задіяних потенційних можливостей державного правового захисту особистих майнових прав може стати достатнім символом і необхідним гарантом полегшення процесу легалізації "тіньової" економіки. Для захисту майнових прав і комерційних інтересів приватної форми власності та для масового залучення учасників тіньової економіки до легалізації своєї підприємницької діяльності, необхідно також посилити законодавчу і організаційно-процедурну базу.

По-третє, необхідно значно спростити і істотно скоротити кількість державних інстанцій, а також кількість обов'язкових візитів підприємців до державних установ і організацій для реєстрації та виконання багаторазової звітності, податкових платежів та інших бюрократичних вимог. Насамперед, потребують подальшого реформування та чіткого законодавчого регулювання ті сфери діяльності, які найбільше впливають на розвиток "тінізації" економіки. Серед них можна виділити:

- видачу різного роду ліцензій, дозволів, обмежень на імпорт, паспортів, банківських ліцензій, оформлень митної документації;
- здійснення цінового контролю;
- визначення виконавців державних замовлень;
- надання субсидій, пільгових кредитів, податкових пільг;
- проведення різного роду розрахунків тощо.

Тобто на порядку денному гостро стоїть питання оптимальної економіко-правової дерегуляції підприємницької діяльності у приватному секторі економіки.

По-четверте, необхідно також налагодити організаційно кадрову роботу з метою підвищення рівня професіоналізму, цивілізованості державного апарату та посилення його відповідальності за проявлення неухважного і некоректного відношення до підприємств усіх форм власності, тобто створити правове поле відносин державних службовців і підприємців.

Вважаємо, що реалізація викладених заходів дозволить значною мірою локалізувати, а у подальшому і істотно обмежити "тіньову" економічну діяльність і використати "тіньові" капітали в інтересах розвитку національної економіки України. Кінцева ж ефективність подолання "тінізації" економіки можлива тільки за умови суспільної злагоди, соціальної стабільності, зміцнення довіри громадян до всіх гілок влади в Україні.

УДК 338.98:301

*Проф. М.Г. Адамовський, канд. техн. наук;
доц. І.П. Магазишникова, канд. екон. наук – УкрДЛТУ*

МОНІТОРИНГ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ВИТРАТ НА ОСВІТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИПУСКНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розкриваються цілі та принципи розробки і використання моніторингу особистісно-професійного розвитку випускника навчального закладу. Моніторинг є засобом індивідуалізації процесу підготовки фахівця для підвищення результативності навчання за рахунок періодичного внесення обґрунтованих коректив, що зумовлені змінами на ринку праці. Моніторинг підготовки фахівців розглядається як найбільш ефективний засіб діагностики і складова соціальної технології підвищення рівня соціальної захищеності випускника. Гнучке та оперативне реагування на зміни ситуації на ринку праці дозволяє збільшити продуктивність витрат на підготовку фахівців за державним замовленням.

Prof. Dr. M.G. Adamovskyy, Doc. I.P. Mahazunshchykova – USUFWT

The monitoring of specialists training as a cure for increasing the productivity of outlays on education and social protection of educational institution graduates

Goals and principles of the working out and using the monitoring of self-professional development of the educational institution graduates are finding out. Monitoring is a means for individualization of specialist training process aiming to increase the effectiveness of study for the account of the periodical introduction of grounding amendments, which are calumniated by changes on the labor market. Monitoring of specialists training is considered to be the most effective cure for diagnostic and the main component of the social technology for increasing the graduates' social protection level. Flexible and quick reaction on the changes of situation on the labor market gives the possibility to increase the productivity of outlays on the training of specialists according to state order

У сучасному суспільстві освіта глибоко інтегрована до його структури і поступово перетворюється в соціальний інститут, який визначає успішність функціонування усієї соціальної системи. Засновник теорії постіндустріаль-